

לקוטי שיחות

פרשת ויגש

כרך טו שיחה ג

מתורגם ללשון הקודש

- 19 בפרשתנו – הרי צריך היה רש"י לבאר זאת בפעם
20 הראשונה, לגבי "אתנהלה לאטי"?
- 21 (ב) מדוע מביא רש"י שתי הוכחות לפירושו ואינו
22 מסתפק באחת משתייהן?
- 23 (ג) מדוע מביא רש"י את ההוכחה הראשונה מן הפסוק
24 בספר ישעיהו "אין מנהל לה", ולא מפסוק קודם בספר
25 ישעיהו⁶ "ועל מבועי מים ינהלם"? ובמיוחד כאשר (א)
26 שם מופיע ביטוי הזהה בדיוק לביטוי "וינהלם" שבפסוקנו,
27 (ב) שם מופיעה המילה במשמעות חיובית – "ינהלם" –
28 כבענינו, בעוד אשר בפסוק "אין מנהל לה" היא מופיעה
29 באופן שלילי.
- 30 (ד) כיון שבמילה "וינהלם" מתכוון רש"י לבאר את
31 המילה "וינהלם"⁷, לא היה צריך לומר "כמו
32 וינהלם..."⁸, אלא "וינהלם, לשון הנהגה" או "לשון
33 וינהלם" וכדומה⁹?
- 34 (ה) מדוע אומר רש"י "ודומה לו"¹⁰ אין מנהל לה...",
35 ולא "וכן...?", כנפוץ בפירושו רש"י¹¹ במקרים דומים?
- 36 מזה מובן, שמשמעות הפסוקים "אין מנהל לה" ו"על
37 מי מנוחות ינהלני" אינה זהה ממש למילה "וינהלם"
38 שבפסוקנו.

א.

- פירוש רש"י על "וינהלם" והשאלות על כך**
- 1 בסוף פרשתנו, כאשר מספרת התורה כיצד כלכל יוסף
2 את תושבי ארץ מצרים וארץ כנען, שכאשר לא היה בידם
3 עוד כסף כדי לרכוש מזון, נתן להם יוסף "לחם" עבור
4 המקנה שלהם – נאמר בתורה¹ "ויתן להם יוסף לחם
5 בסוסים... וינהלם בלחם בכל מקניהם בשנה ההוא".
- 6 רש"י מצטט את המילה "וינהלם" ומפרש: כמו
7 וינהגם, ודומה לו: אין מנהל לה², על מי מנוחות ינהלני³.
- 8 בפשטות, רוצה רש"י לבאר את המילה "וינהלם", כי
9 זוהי מילה שאינה נפוצה כל כך בחומש. ולכן אף מביא
10 רש"י הוכחות לפירושו, שיש מקומות נוספים שבהם
11 משמעות הביטוי "נהל" היא נהג.
- 12 אך צריך להבין:
- 13 (א) ביטוי זה מופיע גם לפני כן בחומש⁴ – "אתנהלה
14 לאטי" – ושם אין רש"י מפרש את משמעותו. וממה-
15 נפשך: אם ה"בן חמש למקרא" יודע את פירוש המילה,
16 ולכן אין צריך לפרש זאת בפעם הראשונה – מדוע
17 הוא חייב לפרש זאת בפרשתנו⁵? ואם ה"בן חמש למקרא"
18 אינו יודע את פירוש המילה, אשר לפיכך רש"י מבארה

(6) מט, יוד. ועד"ז שם לפנ"ז (מ, יא): ובחיקו ישא עלות ינהל.
(7) ואין כוונת רש"י "כמו וינהגם" – כאילו הי' כתוב בקרא "וינהגם"
(ראה לדוגמא פרש"י לעיל מז, יג), ה"ל" במקום "ג" – כי לפרש"י מצינו
(ראה פרש"י קדושים יט, טז) שהאותיות מתחלפות רק כשהן ממוצא
אחד.
(8) כ"ה גם בדפוס ראשון ושני ובכו"כ כת"י רש"י. אבל בכת"י רש"י
(ה"א קצג) "וינהלם וינהגם".
(9) ראה לדוגמא פרש"י פרשתנו מה, יח. מו, כט.
אבל מה שפרש"י בבשלח שם "לשון מנהל" ולא כתב "כמו וינהגם"
או "לשון הנהגה" וכיו"ב (וגם אינו מביא ראיות לפירושו) – כי כבר ידוע
פירוש לשון מנהל מפירש"י בפרשתנו.
(10) וכן בפירושו לפני זה מז, יג.
(11) דוגמא בפרשתנו לעיל מו, כט.

(1) מז, יז.
(2) ישעי' נא, יח.
(3) תהלים כג, ב.
(4) וישלח לג, יד.
(5) ופשיטא שאין מקום לפרש בפשוטו דפרש"י כבדקדוקי רש"י (באר
הרובות) כאן, "משום דמצינו מלת הנהלולים (ישעי' ז, יט) והיינו מין עץ
שפל ונבזה דלא יתכן כאן, לכן הוצרך לפרש דזה הוא לשון הנהגה
וינהלם" – כי מכיון "דלא יתכן כאן", אין צריך לשוללו ולפרש שפירושו
בפשוטו (נוסף ע"ז שלרש"י ישעי' שם, הפירוש דהנהלולים הוא "בתי
תושבא" כבתרגום שם).
לכאורה י"ל שרש"י בא לשלול פ"י התרגום "חזינן בלחמא". אבל
לפ"ז צ"ע שינוי הלשון דהשלילה כאן ובפירושו בפ' בשלח (טו, יג)
"נהלת ל' מנהל ואונקלוס תרגם לשון נושא וסבל ולא דקדק לפרש אחר
לשון העברית". וראה לקמן הערה 31.

ב.

"וינהלם" כאן במשמעות מיוחדת

- 1 ההסבר לכך הוא:
- 2 רש"י כתב את פירושו בלשון הקודש¹², ומילה שהיא
- 3 נפוצה בלשון הקודש אין הוא צריך לבאר, כי הלומד
- 4 פירוש רש"י מכיר את משמעותה.
- 5 לכן אין רש"י צריך לבאר את המילה "אתנהלה", כי
- 6 ה"בן חמש למקרא", שלומד את פירוש רש"י בלשון
- 7 הקודש, מכיר את משמעותה – אני אוביל (את עצמי ואת
- 8 הילדים, את הצאן והבקר).
- 9 אך בפסוקנו, כאשר נאמר "וינהלם בלחם"¹³, אי אפשר
- 10 לפרש שהוא הוביל אותם ב"לחם".
- 11 התרגום מתרגם "ווינינון בלחמא" – שהוא כלכל אותם
- 12 בלחם. אך על-פי פשוטו של מקרא אין רש"י יכול לפרש
- 13 כך, כי כבר נאמר לפני כן בפסוק "ויתן להם יוסף לחם
- 14 בסוסים...". אמנם, הפסוק מוסיף כאן "בכל מקניהם בשנה
- 15 ההיא" – אבל לשם כך אין צורך לומר שוב "וינהלם
- 16 בלחם", ודי היה להוסיף "ובכל מקניהם בשנה ההיא".
- 17 לפיכך צריך רש"י לפרש "כמו וינהגם", כאן צריך
- 18 רש"י לחדש ש"וינהלם" הוא מלשון הנהגה, כיון שכאן
- 19 אין זה נראה מלכתחילה מתאים, כדלעיל, אלא שבכך הוא
- 20 מתכוון בעיקר לביטוי "וינהגם" המופיע בתנ"ך, בתהלים¹⁴
- 21 – "וינהגם כעדר במדבר", ולכן הוא אומר "כמו
- 22 וינהגם"¹⁵, ולא "לשון הנהגה" וכדומה¹⁶.
- 23 ובכך מוסבר גם הביטוי "וינהלם" לגבי לחם, כדלהלן.

ג.

"וינהלם" – הנהגה מיוחדת

- 24 משמעות הלשון "וינהגם" בתהלים איננה רק
- 25 שהקדוש-ברוך-הוא הוביל אותם בהליכה רגילה כפשוטה,
- 26 אלא הוא הוביל אותם בהנהגה מיוחדת, כעדר במדבר, עם
- 27 כל צרכיהם, כרועה המוביל עדר במדבר, דבר שאפשרי רק
- 28 על ידי התמסרות מיוחדת וכדומה, שכל צרכיהם יתנו
- 29 להם באופן מתאים וטוב.
- 30 וכך בעניננו. לאחר שהתורה מספרת "ויתום הכסף..."
- 31 ויתן להם יוסף לחם...", מוסיפה התורה שהנתינה היתה
- 32 באופן של "וינהלם בלחם... בשנה ההיא" – לא זו בלבד
- 33 שהוא כלכל אותם¹⁶, אלא הוא "ניהל" את ההזנה באופן
- 34 מיוחד ומתאים, על ידי חישוב וחלוקת ה"לחם" כך שיהא
- 35 מספיק לשנה שלימה¹⁷, ולא ניצול כל הלחם בבת אחת
- 36 בתחילת השנה וכדומה¹⁸.
- 37 בדומה לנאמר בתורה לפני כן¹⁹ "ויכלכל יוסף את אביו
- 38 ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף", "לפי הצריך
- 39 לכל בני ביתם"²⁰, בהתחשבו אפילו בכך שדרך הטף
- 40 לפרור את הלחם²¹.
- 41 כשם שמוצאים בדרכו של יוסף באיסוף התבואה
- 42 בשנות השובע בכלל, שהוא דאג והשגיח שהתבואה
- 43 תישמר למשך התקופה כולה – כפי שמבאר רש"י את
- 44 הנאמר בפסוק²² "ויתן אוכל בערים אוכל שדה העיר אשר
- 45 סביבותיה נתן בתוכה", שיוסף נהג כך משום ש"כל ארץ
- 46 וארץ מעמדת פירותיה ונותנין בתבואה מעפר המקום
- 47 ומעמיד את התבואה מלירקב".

(ראה לדוגמא ויצא לא, יח. כו).

*16) להעיר מעקדה סוף פרשתנו: הוא שאמר וינהלם בלחם גו' כי ברחמי ינהלם לתת להם שארית בארץ.

17) ראה בחיי פרשתנו מז, יד.

18) ראה גם ספורנו עה"פ. אלא ש(כנראה) מפרש תיבת "וינהלם" – "נהלם לאט" (כפי' בפ' בשלח טו, יג. מצודות ישעי' מ, יא*. דה"ב לב, כב. וראה ראב"ע ורד"ק ישעי' שם. מהר"י קרא ישעי' נא, יח. ראב"ע תהלים לא, ד); משא"כ לדעת רש"י, שפירושו (רק) – "כמו וינהגם". וראה לקמן הערה 23.

19) פרשתנו שם, יב.

20) פרש"י שם.

21) ראה שפ"ח שם.

22) מקץ מא, מח.

12) להעיר משו"ת הרמ"א סוף סי' קכת. וראה לקו"ש ח"א ע' 142 הערה 21.

13) ועפ"ז תומתק הגירסא בדפוס ב' ובא' מכת"י רש"י, שבהדיבור המתחיל נעתק גם תיבת "וינהלם" בלחם". אבל גם לגירסתנו (וכ"ה בדפוס א' ובכו"כ כת"י) מובן, כיון שתוכן המדובר בכל פסוק זה הוא ע"ד לחם.

14) עת, נב.

15) ומכיון שתיבה זו (וינהגם) נמצאת רק פעם א' בתנ"ך – אין רש"י צריך להביא עוד תיבה (וכיו"ב) מהכתוב כדי לציין הכתוב בדיוק.

16) אבל אין לומר שכוונת רש"י ב"כמו וינהגם" היא רק לתוכן תיבת וינהגם, כלומר: בפשטות היינו מפרשים שהנהלה שייכת לפעולה גשמית (אתנהלה לאטי) והנהגה לניהול רוחני. ולכן מפרש רש"י דאינו מוכרח, כי וינהלם הוא "כמו וינהגם" – אותו הענין והתוכן – כי ברוב המקומות בתורה ובפרט שלפני פסוק זה, נאמר לשון הנהגה על הנהגה גשמית

(* משא"כ בפרש"י שם "ינהל – כמו מנהל").

25 כי למרות שאין הכוונה לניהול של הליכה כפשוטה, הרי
 26 גם ההנהלה הכללית, שמנהלים את כל צרכי המדינה
 27 והעם, דומה לניהול של הליכה כפשוטה –
 28 ולכן אין מכך הוכחה ברורה לענינו, "וינהלם בלחם",
 29 שיוכלו להשתמש בביטוי "וינהלם", המצביע על הנהגה
 30 כללית, לגבי ענין מסויים ביותר, של לחם – מזון.
 31 לפיכך מביא רש"י הוכחה מפסוק אחר "על מי מנוחות
 32 ינהלני", שבו הביטוי "ינהלם" במובנו הרחב מופיע בקשר
 33 לענין מסויים של שתיה – "מי מנוחות".
 34 ואת ההוכחה מפסוק זה מביא רש"י דוקא לאחר
 35 ההוכחה מן הפסוק "אין מנהל לה"²⁹, כי הפסוק "על מי
 36 מנוחות ינהלני" הוא נושא לכלל צרכי האדם, כפי שמתחיל
 37 הפרק "ה' רועי לא אצטר בנאות דשא יריבני"³⁰,
 38 וממילא ניתן היה להבין שבביטוי "ינהלני" המופיע
 39 כאן כמשל, הכוונה היא לניהול בפשטות, "על מי
 40 מנוחות", כמו "ועל מבועי מים ינהלם" ככתחילת הפסוק
 41 "בנאות דשא יריבני", ולא לצורך התוכן שבו מדובר,
 42 שהקדוש־ברוך־הוא נותן לו את כל צרכיו כראוי, ובראשם
 43 – אכילה ושתיה.
 44 אך לאחר שרואים מן הפסוק "אין מנהל לה",
 45 שהביטוי של "ניהול" אינו מתאים רק לניהול של הליכה
 46 גשמית, מפרשים גם "על מי מנוחות ינהלני" שהכוונה היא
 47 לניהול כל צרכי האדם: דאגה לאכילה ושתיה וכדומה.
 48 יוצא, שדוקא באמצעות שני פסוקים אלו יחדיו אז
 49 "דומה לו" שהמילה "וינהלם" אינה מופיע רק בקשר
 50 לניהול גשמי של הליכה, או רק בקשר לניהול כללי של
 51 מדינה ועם וכדומה, אלא גם לגבי ניהול שתוכנו כללי, אם
 52 כי בקשר לענין מסויים – כלכלה³¹.

27 כיון שנאמר "אל נה קדשך" – למקום מסוים, שמורה יותר על
 הנהגה בפועל, משא"כ הלשון "וינהלם" כעדר במדבר".
 28 תהלים לא, ד. דה"ב כח, טו: וינהלום בחמורים (ראה מפרשים
 שם). לב, כב: וינהלם מסביב (ראה מצודות ותרגום שם).
 29 להעיר שבדפוס שני דפרש"י איתא "ועל מי מנוחות" (בוא"ו).
 30 ראה פרש"י ומפרש"י תהלים שם.
 31 ואולי י"ל שגם מה שת"א "וינינו בלחמא", אינו תרגום תיבת
 "וינהלם", כ"א מפרש הענין, [כדרכו בכ"מ, וכפרש"י בכונת ת"א
 (לדוגמא: לך יד, ו. ויחי מט, יב) ועוד], שכוונת הכתוב ב"וינהלם בלחם"
 (לאחרי אמרו כבר "ויתן להם יוסף לחם") היא "וינינו בלחמא" – מזון
 וכלכלה במובן הרחב, שענינו השתדלות ונתינת המזון באופן המועיל
 ומתאים. וראה תרגום תהלים לא, ד.
 וי"ל שלכן לא כתב רש"י כאן דאונקלוס "לא דקדק לפרש אחר לשון
 העברית" ככפ' בשלח, כי מובן מעצמו שאונקלוס לא בא לתרגם תיבת

ד.

במקומות אחרים - "ניהול" הוא הולכה גשמית;

1 כיון שהמשמעות של המילה "וינהלם" כאן אינה ניהול
 2 רגיל, לכן צריך רש"י להביא הוכחות ודוגמאות אשר בהן
 3 הלשון "ניהול" אינה מופיעה במובן הפשוט של הולכת
 4 הזולת, אלא ניהול מיוחד. לפיכך אומר רש"י "ודומה לו
 5 אין מנהל לה", שגם שם המשמעות של "מנהל" דומה
 6 ל"וינהלם", כי מדובר שם על כלל ישראל, ומובן בפשטות,
 7 שהכוונה היא לניהול במשמעות ובמובן כללי²³.
 8 לפי זה מובן מדוע אין רש"י מביא את הפסוק הקודם
 9 מספר ישעיהו "ועל מבועי מים ינהלם", כי שם נאמרים
 10 הדברים בהמשך למילים "כי מרחמם ינהגם"²³, שכאן
 11 משמעות המילה "ינהגם" הכתובה ללא ציון פרט מסויים
 12 בהנהגה, היא הנהגה כללית, ואם כך, אין צורך, לכאורה,
 13 לומר זאת שוב, ולכן פירוש המילים "ועל מבועי מים
 14 ינהלם" הוא בפשטות – ניהול גשמי בפועל²⁴: הוא יוביל
 15 אותם למקום של מעיין מים, בהמשך לתחילת הפסוק "לא
 16 ירעבו ולא יצמאו..."²⁵.
 17 לפי זה גם מובן מדוע אין רש"י מצטט את הפסוק
 18 מפרשת בשלח²⁶ "נהלת בעוז אל נה קדשך", כי גם שם
 19 ניתן היה להסיק בפשטות, ש"נהלת" הוא הניהול של
 20 הליכה "אל נה קדשך"²⁷.
 21 בדומה לכך לגבי מקומות אחרים בנביאים
 22 ובכתובים²⁸, אשר בהם אין הביטוי "ניהול" מכוון לניהול
 23 במובן הכללי, אלא לניהול של הליכה כפשוטה.

ה.

רק באמצעות שתי ההוכחות שמביא רש"י ניתן להבין את "וינהלם"

24 אך הפסוק "אין מנהל לה" אינו דומה ממש לענינו,

23 ועפ"ז מובן שלדעת רש"י אין הכוונה ב"וינהלם" (ובלשון ניהול
 בכלל) הנהלה בנחת ולאט וכיו"ב (כמפרשים שבהערה 18) – כי אין
 מתאים לומר "מנהל" (במובנו הכללי – מנהל ומנהיג) בלאט.
 *23) ואולי י"ל (עד"ז) שלכן הוצרך רש"י לפרש בבשלח שם "נהלת
 לשון מנהל" כיון שנאמר לפני ככתוב "נחית בחסדך" שענינו הנהגה
 [וי"ל שמתעם זה ת"א שם "סובריה". או מצד הלשון (נהלת) בעודך"
 שמתאים יותר להפירוש לשון נושא וסבל]. אלא שאעפ"כ מפרש רש"י
 שגם "נהלת" הוא "לשון מנהל" כי ב' ענינים הם: נחית בחסדך (הנהגה
 בחסד) עם זו גאלת. נהלת בעוז אל נה קדשך. וראה רב"ע שם.
 24 ראה תרגום שם, שעל (מרחמם) ינהגם" תרגם "ודברינין", ועל
 "וינהלם" – "שרינין".
 25 ופשיטא בנוגע להכתוב "ובחיקו ישא עלות ינהל", שהיינו
 מפרשים ע"ש פעולה הגשמית שבוה.
 26 טו, יג.

31 ההבדל הפשוט בין הלשון "הנהגה" לבין הלשון
32 "הנהלה" הוא: הביטוי "הנהגה" משמש בדרך כלל לבטא
33 הנהגה באופן גלוי, שבה ניכרת הקירבה הפשוטה שבין
34 המנהיג למונהג. הלשון "הנהלה" מצביעה על אופן כללי
35 יותר של הנהגה, שבו אין ניכר באופן בולט וגלוי,
36 שהדברים מנוהלים על ידי המנהל.³⁴

37 ורש"י מפרש, שגילויי האהבה המסותרת – "וינהלם"
38 – שישנה אצל כל יהודי הוא "כמו וינהגם", הוא נמשך
39 ומונהג על ידי יוסף הצדיק, אם כי "ודווח לו אין מנהל
40 לה" – רק נדמה, שהדברים מתנהלים מעצמם, אך לאמיתו
41 של דבר, יוסף זרע זאת אצל כל יהודי כפרט. אך מכיון
42 ששורש אהבה זו הוא "אור קדמאה", הנעלה
43 מהשתלשלות, אין ניכר בגלוי שהדברים באים מלמעלה.

44 לכן ממשיך רש"י ומביא גם את הפסוק "על מי
45 מנוחות ינהלני", שבו נרמזים שני הענינים:

46 גילויי האהבה המסותרת אינו על ידי הזריעה הנוכחית,
47 אלא בדומה לצמיחה "על מי מנוחות", ששם הצמיחה היא
48 בכלל צמיחה של ספיחים הגדלים מעצמם – אך יחד עם
49 זאת המקור הוא "מי מנוחות", בבחינת יסוד, שזוהי דרגת
50 יוסף צדיק עליון, והדברים "נמשכים" אליו מדרגה שמעל
51 להשתלשלות, בחינת בינה, הנקראת "מי מנוחות" כמבואר
52 בתורת הקבלה והחסידות.³⁵

ה.

לימוד פנימיות התורה מביא לגילויי האהבה המסותרת

53 אך הגילויי המעשי של האהבה המסותרת הוא
54 באמצעות התבוננות, כפי שמבואר בתורה אור³³ על מאמר
55 חז"ל³⁶ "נכנס יין יצא סוד", ש"סוד" היא האהבה
56 המסותרת, וגילויי אהבה זו הוא על ידי התבוננות הנקראת
57 "יינה של תורה".³⁷

58 ובדומה לכך: על ידי לימוד "יינה של תורה", פנימיות
59 התורה, גם "יצא סוד" – עד לגילוי של הסתום והנעלם
60 לחלוטין – קץ הגאולה³⁸, כהבטחת מלך המשיח לבעל-
61 שם טוב³⁹, שהוא בא לכשיפוצו מעינותיך חוצה,
62 המעיינות של פנימיות התורה.

(משיחת ש"פ ויגש תשל"ו)

ו.

באהבת ה' יש שני סוגים כלליים

1 "מיינה של תורה" שבפירוש רש"י:

2 על הפסוק³² "וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ
3 מצרים... ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה" מבאר אדמו"ר
4 הזקן בתורה אור³³, שבאהבת ה' יש שני סוגים כלליים:
5 (א) האהבה הנוצרת ונולדת על ידי השכל, על ידי
6 התבוננות בגדולת ה' וכדומה. (ב) האהבה המסותרת הקיימת
7 באופן טבעי אצל כל יהודי מצד נפשו האלקית, הנמשכת
8 בטבעה אל הקב"ה שהוא מקורה ושרשה. אך אהבה זו היא
9 מסותרת – בהעלם ובהסתר, ועל ידי התבוננות מעוררים
10 ומגלים את האהבה מההעלם אל הגלוי.

11 וההבדל בין שני סוגי אהבה אלו דומה להבדל שבין
12 שני האופנים של צמיחת תבואה: (א) תבואה הצומחת על
13 ידי זריעה. (ב) הספיחים הגדלים מעצמם – לא מהזריעה
14 הנוכחית, כ"אם מזריעה קודמת, "שנפל בה מכבר".

15 דומה לכך ההבדל שבין שתי האהבות: האהבה
16 המתהווה על ידי התבוננות, דומה לתבואה הצומחת
17 מהתבואה הנוכחית. ואילו גילויי האהבה המסותרת דומה
18 לספיחים – היא באה מעצמה, כיון שהאהבה כבר היתה
19 "זרועה" בנפש "מכבר".

20 זריעת האהבה המסותרת אצל כל יהודי נעשית על
21 ידי יוסף צדיק עליון, אשר על כן הוא נקרא "גננא דגינתא"
22 – הוא זרוע וממשיך את האור ל"גינתא", למקור נשמות
23 ישראל.

24 זוהי המשמעות של "וילקט יוסף את כל הכסף...
25 ויבא... ביתה פרעה", שכל החסדים – "כסף" – הניתנים
26 ליוסף, הוא "ממשיך אותם למלכות מקור נשמות ישראל"
27 – המשכה של האהבה המסותרת לכל יהודי,

28 כמבואר שם בהרחבה.

ז.

המשמעות הפנימית של "וינהלם"

29 אפשר לומר שלענין זה רומז רש"י בפירושו "וינהלם
30 כמו וינהגם, ודומה לו אין מנהל לה...":

"וינהלם", כ"א לפרש הענין, מש"כ בתרגומו בפי' בשלח.

(32) פרשתנו מז, יד.

(33) פרשתנו מד, ב ואילך.

(34) ראה הנסמן בקורקונצ'א בשורש נהג ונהל.

(35) ראה יהל אור תהלים שם. ביאורו "להצ"צ ויצא ס"ע קיא ואילך.

אוה"ת לנ"ך ח"ב ע' תתכה. וש"נ.

(36) עירובין סה, א.

(37) וראה ת"א ויחי ד"ה חכלילי עינים (מז, א ואילך).

(38) ראה לקו"ש ח"י ע' 168 ואילך.

(39) אגה"ק דהבעש"ט נדפסה בסו"ס בן פורת יוסף. כתר שם טוב

בתחלתו. ועוד.